

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

2. De diei Dominicæ cultu, & obseruatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

labbarum colunt, ut constat ex Graecis scriptoribus, & ex eo, quod in Quadragesimo ieiunio, quod proxime ante Pascha suscipitur, sabbato & die Dominica ieiunium non feruunt, retinentes illud quod est in Canone 65. Apostolorum: *si quis sabbatum aut sabbatum uno solo die ieiunare reprehendatur, deponatur, si Clericus sit: si laicus, & communionis eiciatur.* Et illud quod in Canone 655. Synodi Trullanae deccernitur. *Quoniam intelleximus in Romanorum ciuitate in sancto Quadragesima diebus, in eius sabbatis ieiunare, prater Ecclesia traditam consuetudinem: sancta Synodo visum est, ut in Romanorum Ecclesia Canon inconcusso obstat, qui dicit: Si quis Clericus inuentus fuerit in Sancto Dominico die, vel sabbato ieiunans, prater unum & solum deponatur: si autem laicus, segregetur.* Illud item S. Ignacij in epist. ad Phil. quae est num. 8. *Quicumque Dominicam vel sabbatum ieiunauerit prater sabbatum Pasche, ipse est Christi interfector.* Refert quoque Clem. lib. 7. Constitutio. *Apostol. ca. 24. Nylscus in Orations quibus habuit aduersus eos, qui a gre ferbant reprehensions. Anastasius Nicenus lib. Questionum, q. 77. Socrates lib. 6. ca. 8. sabbatum, & diem Dominicum tanquam festos coli. Postremo in ca. Licet, de Ferijs ex Alexandro III. dicitur: *Licet tam veteris, quam noui Testamenti pagina septimum diem ad humanam quietem specialiter deputauerit. Et tam cum quam alios dies Maiestate altissima deputatos.**

Ceterum error est manifestus, asserere, sabbatum vna cum Dominica die esse à Christianis tanquam diem festum colendum. Nam Paulus, ut constat ad Rom. 14. Gal. 4. & Coloss. 2. aperte reprehendit obseruatores sabbati: Et in Concilio Laodicensi cap. 29. anathemate feriuntur, qui sabbatum colunt, & in eo tanquam in die festo vacant ab operibus. Gregorius item lib. 11. Regist. epist. 3. hunc errorem confutat; & ait inter cetera: *Antichristum reuocaturam sabbati cultum iam antiquum: & habetur hoc in cap. Peruenit, De Consec. Dist. 3.*

Ad ea vero quae sunt obiecta, Respondeo: Quod ad primum attinet, supra explicui, quo pacto intelligi debeat quod in lege Moysis scriptum est, Sabbati cultum esse sempiternum. Ad secundum, Respondeo, Aperte salli Calanum cum omnibus suis asseclis, ijs in locis Apostoli vnam sabbati intelligentem sabbatum, quod colebatur a Iudaeis: est enim ibi Hebraismus, qui est apud Euangelistas, cum aiunt, Christum resurrexisse vna sabbati, id est, prima die hebdomadae, ut interpretes passim exponunt. Aut sicut alij intelligunt, Prima die post sabbatum: Aut, sicut alij interpretantur, prima die azy-morum proxime sequente sabbatum, quod magnum & celebre sabbatum fuerat, eo quod in illud incidere eo anno, quo mortuus est Christus, dies vnus azy-morum, qui tanquam Paschales solennes, & celebres erant, & sabbata vocabantur, & ita Chyristomus, & qui vti putatur Ambrosius, Beda, Theophyl. etus in commentar. 1. ad Corinth. 16. vnam sabbati apud Paulam interpretantur die n Dominicam, Quod autem Apostolus die sabbati disputare cum Iudaeis in Synagogis soleret: non id faciebat, ut sabbatum coleret, sed quis non erat commodius aliud tempus ad disputandum. Iudaei enim singulis sabbatis in Synagogas conueniebant, & Prophetiarum vaticinia audiebant, ut constat ex historia Actuum Apostolorum. Ad tertium, Respondeo Graecos à Latinis differre in cultu, & obseruatione sabbati, sicut etiam in multis alijs ritibus & caeremoniis: in Graecia enim, immo & in toto Oriente, retenta est sabbati obseruatio, & prohibita in eo die ieiunium, praterquam in sabbato Pasche: contra vero, Latinorum Ecclesia nunquam sabbatum coluit, sed potius in eo ieiunium seruauit: ut constat Ex Innocentio I. epist. 1. cap. 4. S. Augustino epist. 86. Calliano collat. 3. c. 10. S. Hieronymo epist. ad Lucianum, 28. Causa vero huius differentiae fuit, quia in Oriente initio nascentis Ecclesiae viguerunt haereses quorundam, qui vetus testamentum execrabantur tanquam à Deo auctore mali con-

dicum, & proinde sabbati cultum plane a perohabantur; eaque de causa tali die ieiunium suscipiebant. Christiani vero Orientalis hanc heresim detestati, ut Deum ipsum veteris testamenti auctorem profiterentur, ceperunt antiquum Sabbati cultum retinere, non quod illud more Iudaeorum colerent, sed ne cum haereticis conuenire, scire, aut facere viderentur. In Oriente itidem primis illis temporibus erant multi Iudaei ad Christi religionem conuersi, qui tamen quadam animi simplicitate putabant sabbatum vna cum die Dominica in honore habendum; ceteri vero Christiani, ne eos conturbarent, sabbatum colebant, non quod putarent reuera id fieri oportere, sed vt communem omnium tranquillitatem & salutem summa qua possent ope & studio promouerent. Vno vero sabbato Pasche ieiunium seruabant, vt memoriam retinerent sponsi à Discipulis ablati, qui dixerat: *Cum ablatu fuerit sponsus, tunc ieiunabunt.* In Occidente vero, quia eiusmodi error, ac haeresis, aut exorta non erat, aut saltem radices non egerat, sabbati cultus seruatus nunquam fuit, & singulis sabbatis ieiunium obseruabatur: vt eo quasi simbolo iudicaretur Apostolorum tristitia, qua sunt affecti ob mortem, & sepulturam Magistri.

Ad vltimum vero quod ex e. Licet, desumptum est, Glossa respondet, Sabbatum vna cum Dominica die debere collijuxta vtriusque testamenti Scripturam, secundum spiritum, non secundum literam. Quidam cum P. fauel, ver. Dominica dies. §. 1. in additione: septimum diem dicunt esse, vel sabbatum in veteri testamento, vel Dominicum diem in nouo: in quem diem sabbatum translatum est. Mihi tamen non admodum placet Glossae sententia, quonia Pontificis responsum sensum mystico exponit, non literali. Sensus igitur Pontificis germanus hic est, non quod vtriusque testamenti pagina tradiderit sabbatum nunc coli oportere, cum id sit contra id, quod habetur in e. Peruenit, de consec. dist. 3. sed quod tum ex veteri Testamento; tum ex vita, & factis Christi, quae referuntur in nouo, doceamur, sabbato honorem & cultum esse delatum. Historia enim Euangelica Christum Dominum refert sabbatum, & alias veteris legis caeremonias seruasse, dum vixit: quae tamen ipsius morte petiere.

Mat. 9.

CAP. II

De diei Dominica cultu & obseruatione.

PRIMO quaeritur, quam vetus & antiqua sit diei Dominica obseruatio? Respondeo, antiquissimam esse: Et certe videtur is dies inter omnes festos solemnesque dies apud Christianos primus fuisse. Nam Apostoli statim principio Ecclesiae eum diem, vt festum videntur instituisse, ac de eo locutus esse videtur Ioannes in Apocalypsi, cap. 1. cum ait: *Fui in Spiritu in Dominica die.* Vbi Occumenius, Beda, Chyristomus, Anselmus, ac ceteri omnes interpretes Catholici hunc diem Dominicum intelligunt: sicut etiam 1. ad Corinth. 16. & Actuum 20. vnam sabbati interpretantur diem Dominicam Chyrist. Ambro. Theophyl. Beda, Anselm. Sedulius, Primianus. Hanc diem coli tantum fuisse testantur antiquissimi Ecclesiae scriptores, S. Ignatius ad Magnefianos, & ad Philippum, Iustin. in Apolog. 2. Orig. Homil. 7. in Exod. Hieronym. ad Gal. 4. Ambro. Epist. 83. & Augustin. contra Adimantium cap. 16.

Secundo quaeritur, An diei Dominicae obseruatio & cultus, sit iuris Diuini, an tantum Canonici? Ac multum sane refert, nosse, iure diuino, an canonico ea dies obseruetur: Nam si diuino, consuetudine, vel humana potestate abrogari aut mutari non poterit: secus vero, si canonico. Abbas in ca. Licet, de Ferijs, videtur asserere, Dominicam diem iure diuino coli. Angel. in verbo Feria, in

tertio ad finem ait: Cum videatur esse quasi iuris diuini. Silo. in verb. Dominica, numer. 1. in principio. Dominica, inquit, dies succedens Sabbato non diuina, sed Ecclesiastica constitutione. Sed postea quæst. 1. versic. 7. ait, aliquos dies festos esse iuris diuini, vt est dies Dominica, & dicit hanc esse opinionem communem. Supplementum Pisancellæ in verbo Dominica, §. 1. in additione docet, Dominicæ diei cultum iuris esse diuini. Cæterum S. Thomas 2. 2. quæst. 122. art. 4. ad 4. Caietan. ibidem. Turrecte. ca. 1. de consecr. distinct. 3. V. Valdenf. de Sacramentalib. titul. 16. cap. 140. Scotus lib. 2. de iust. quæst. 4. articul. 4. Tabien. in verbo Dominica, num. 2. Nauar. in Man. ca. 13. nu. 1. Burgen. in scrutinio prima part. distinct. 8. cap. 14. Albertinus lib. 6. de Hæresibus versic. quintus error. Armil. in verb. Dominica, num. 1. Rosel. Dominica num. 1. Anton. 2. part. tit. 9. ca. 7. fere in principio. Alsenf. in sum. lib. 1. tit. 22. artic. 3. Maior. in 3. distinct. 37. quæst. 19. docent diem Dominicæ coli non diuino, sed Canonico iure ab Apostolis primum constituto, ac deinde in Ecclesia semper retento. S. Augustin. serm. 151. de tempore, sic ait: Dominicum ergo diem Apostoli, & Apostolici viri, ideo religiosa solemnitate habendum sanxerunt, quia in eodem redemptor noster à mortuis resurrexit. Et paulo inferius extat insignis. Ac ideo sancti Doctores Ecclesiæ decreuerunt, omnem gloriam Iudaicæ sabbatissimi in illam transferre: vt quod ipsi in figura, quando resurrexerunt, perpetrata, & remuneratio in anima & corpore simul perfecta. Sic ille. Abbas & alij iuris Canonici consulti dicere voluerunt, diei Dominicæ cultum esse proprie iuris diuini, quoniam illi ius diuinum late & ample sumpsisse videntur: quicquid enim est veteri lege præceptum à Deo, ius appellatur diuinum. Rursum, quicquid ex sacris literis habetur, dicunt esse iuris diuini, & quia Apocal. 7. & Act. 1. & 1. ad Corinth. 16. diei Dominicæ cultus significatur, ideo traditur iuris esse diuini. Item præceptum de die Dominico colendo aliquid habet, quod videtur esse diuini, & naturalis iuris, nam ratio ipsa naturalis videtur esse diuini, & ius diuinum confirmat, vt aliquod in hebdomada tempus diuino cultui consecremus, quo diuinis rebus operam demus. Tempus igitur, quod ius naturale, & diuinum præscribit, Apostoli, & Patres diem Dominicum cuiusque hebdomadæ esse voluerunt. Porro Dominicum diem esse colendum, habetur in Iure Canonico. in cap. pronuntiandum, & de Sabbato, de consecr. dist. 3. & omnes, de Feriis. Idem cultus præcipitur iure ciuili. l. omnes, C. de feriis. Sed ea lex cum ciuili sit, vim & locum habet non vt ciuili est, sed quatenus iure Canonico confirmatur: vt ait Panot. in e licet, de feriis.

Act. 2.
Exo. 16
Ps. 77.

Tertio quaeritur, Quare Sabbati obseruatio sit in diem Dominicam mutata? Respondeo, multis de causis. Primo, Sabbathum colebatur vt signum illius diei, qua Deus ab omni opere quod fecerat, cessauit: Dies vero Dominica, est signum illius diei, quo Christus resurrexit: quo die vacauit ab omni labore, quem sponte susceperat ad genus humanum ex innumeris malotum, quibus premebatur, calamitatibus liberandum. Secundo: iure optimo Sabbathum est in diem Dominicam conuersum ob multas, quibus dies Dominica gaudet, prærogatiuas.

Quarto quaeritur, Quot, & quæ fuerint diei Dominicæ prærogatiuæ? Respondeo, esse septem, vel octo præcipuas, imo secundum aliquos, decem. Nam multa olim die diei creati sunt Angeli: in ipso quoque resurrexit à mortuis Christus, in ipso descendit de cælis in Apostolos Spiritus sanctus: In illudine missa cælestis manna, Deus veterem Hebræorum populum liberaliter ac mirifice paut. Easdem sex prærogatiuas Dominicæ diei recenset Beda in libro de offic. Ecclesiastic. cap. 1. & Concilium Parisiense. sub Ludouico, & Lothario, cap. 50. & in Epistola iridem Synodica, quæ inscribitur, Ordinatio feriarum Paschaliū per Theophilum Episcopum Cæsariense. &

reliquos Episcopos, quæ Epistola habetur apud Bedam, Tomo secundo.

In sexta Synodo Generali, quæ fuit Constantinopolitana, cap. 8. octo priuilegia diei Dominicæ numerantur, his verbis: [Diei vero Dominici, quia in eo Deus lucem condidit: in eo manna in eremo pluit: in eo nasci dignatus est: in eo stella Magis refulsit: in eo baptismum in Iordane à Ioanne suscepit: in eo ipse pius Redemptor humani generis sponte pro salute nostra à mortuis resurrexit: in eo Spiritum sanctum super Discipulos infudit, tanta debet esse obseruantia, vt præter orationes, & Missarum Solemnia, & ea, quæ ad vescendum pertinent, nihil aliud fiat.]

Leo Epistola ad Dioscorum, quæ est ordine 81. cap. 1. die Dominica dicit: Tantus diuinarum dispositionum mysteris est consecrata, vt quicquid est à Domino insignis constitutum, in huius diei dignitate sit gestum. In hac Mundus sumpsit exordium: in hac per resurrectionem Christi, & mors interitum, & vita accepit initium: In hac Apostoli à Domino predicandi omnibus gentibus Euangelii tubam sonant: & inferendum vniuerso mundo sacramentum regenerationis accipiunt: In hac sic ut beatus Euangelista Ioannes testatur congregati in vniuersis Discipulis, Iannus clausus cum ad eos Dominus introisset, infusauit, & dixit: Accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remittuntur eis: & quorum detinueritis, detenta erunt. In hac deniq; promissus à Domino Apostolis Spiritus sanctus aduenit. Sic Leo Augustinus item sermone 54. de tempore, sic ait: Venerabilis est hæc dies, qui Dominicus dies, & dies primus atque perfectus est: & dies clarus, in quo visa est prima lux: in quo transgressi sunt filii Israel Mare rubrum sicco pedibus, in quo pluit manna filiis Israel in deserto: & quo Dominus baptizatus est in Iordane: in quo vinum de aqua in Cana Galilæa factum est: in quo benedixit Dominus quinque panes, quibus satiati sunt quinque milia hominum: in quo resurrexit Dominus à mortuis: & quo intrauit Dominus in domum clausam, ubi erant Discipuli congregati propter metum Iudeorum: in quo Spiritus sanctus descendit in Apostolos: in quo speramus Dominum nostrum Iesum Christum venturum ad iudicandum.

Quinto quaeritur, Quinam fuerint ritus, qui in die Dominico de Ecclesiæ more seruantur? Respondeo, Christianos olim, sicut nunc etiam, in sacramentum conuenire confueuerunt ad lectionem Scripturarum, & ad concionem, & rem diuinam audiendam: vbi peracto Missæ sacrificio Eucharistiam percipiabant, vt ex Iustino martyre in Apologia 2. & alijs Patribus supra nominatis constat. Deinde semper vsu, & instituto Maiorum diebus Dominicis feriatæ sunt Christiani ab operibus ciuilibus, siue profanis, quæ feruilia vocantur, vt Augustin. sermone 251. de Tempore, Gregorius lib. 2. Registri epistol. 3. & alij docuerunt. Item, prohibitum semper in Ecclesia fuit in die Dominica ieiunium: vt constat ex Can. 64. Apostolorum, Tertuliano in libr. de corona militis cap. 2. & alijs scriptoribus Ecclesiasticis: vt Hilario in prologo in Psalmos, Hieronymo aduersus Luciferianos, Augustino Epistol. 119. ad Ianuarium cap. 15. & 17. Maximo Tainen. hom. 1. de Pentecoste, Ilidor. lib. 1. offic. Ecclesiastic. cap. 33. Raban. lib. 2. de Institut. Clerico. cap. 4. Postremo, in diebus Dominicis Christiani non steterant genua, sed stantes orabant, vt patet ex Canone 20. Concilij Nicæni, & ex Tertuliano, Hilario, & Augustino locis ante citatis, Iustino in Quæstionibus Orthodoxorum, quæst. 115. vbi ait, Irenæum lib. de Paschate scripsisse, hanc esse Apostolicam traditionem. Qui mos in Ecclesia seruatus est vsque ad Alexandri III. ætatem, nam in cap. Quoniam de Feriis, ait ille Pontifex: Diebus Dominicis suis inter Pascha, & Pentecosten, genus flexio fieri non debet: nisi aliquis ex deuotione id velit facere in secreto. Sic ibi. Ob huius diei dignitatem, consecratur Episcopus in ea, & nequit iure communi in alio die consecrari: vt habetur ex Leone I. in e. Quod die dist. 75. Et Ecclesia ob tot diei Dominicæ prærogatiuas, cantat de ea: Hæc dies, quam fecit Dominus: exultemus, & letemur in ea.

Sexto quaeritur, An consuetudo possit diei Dominice cul-

lo. 23.

Gen. 1.
Exo. 14.
Infr. 16.
Ioan. 1.
Infr. 2.
Infr. 6.

Infr. 20.

Act. 2.

cul.

ca: cultum abrogare. Angelus, Supplemen. Syluest. Abbas *locis iam dicitur*, cum doceant huius diei cultum esse iuris diuini, ingenue fatetur consuetudine abrogari non posse. Sed certe quamuis iuris Canonici sit, non diuini, consuetudine nunquam abrogabitur: Tum quia semper est ab Apostolorum tempore huius diei cultus hactenus seruatus: tum quia est maxime rationi consentaneum, vt post sex dies profestos, vnum diuino cultui consecremus, & hic sit dies, in quo Christus surrexit à mortuis.

Septimo quaeritur, An die Dominica diuino iure cogamur erga Deum verum actum charitatis elicere, eum plusquam omnia diligendo: & an itidem debeamus peccata sponte commissa, per veram cordis poenitentiam detestari: De hac quaestione inferius disseremus.

Octauo quaeritur, An peccata coniuges, si diebus Dominicis, aut alijs diebus festis solemnioribus coniugale debitum petant, aut reddant? Ratio dubitandi est, quia in *c. Sciatis, &c. quotiescunq; 33. q. 4.* ex Hieronymo & Augustino habetur, non posse huius diebus coniuges vt maritali complexu. Respondet Angelus *verbo, Debitum coniugale, m. 28.* non peccare, nisi id faciant vel ob contemptum diei Dominicae: vel diei festi, vel explendae voluptatis, aut libidinis causa: quo sensu intelliguntur, quae ex Hieronymo & Augustino continentur *locis citatis*. Sic etiam Glossa *ibidem*, eundem sensum habet, quod Augustinus *Sermone 234. de Tempore dicit: Qui uxorem suam in profanis potestatem agnoscat, aut in die Dominico, aut in qualibet alia solemnitate se continere noluerit, qui tunc concepti fuerint, aut leprosi, aut epileptici, aut etiam forte demoniaci nascuntur.* Sic ibi Augustinus.

CAP. III.

De die festo Paschatis.

PRIMO quaeritur, Quidnam Pascha significet? Respondeo: tametsi quorundam Patrum fuerit opinio, *pascha* nomen esse Graecum dictum à *πάσχω* quod est pati: vtior tamen multorum virorum sententia docet esse nomen Hebraicum, significans transitum: quod etiam annotauit August. *epistol. 119. cap. 1.* nam nomen est acceptum à transitu illo Domini, siue Angeli percutiens: qui cum media nocte Aegyptiorum primogenita interfecisset, absq; vlla caede Hebraeorum, domos agni immolati sanguine notatas pertransiit. Vnde Pascha non significat transitum Hebraeorum ex Aegypto ad terram Chanaan, suis Maioribus diuinitus promissam: nec transitum eorundem per Mare rubrum, vt quidam patres tradidere: sed, vt dixi, ipsius Angeli transitum, vt propterea Leuit. 23. Phasce Domini dicatur, & Exod. 12. est enim Phasce, vt Latinus interpres addidit, id est, Transitus Domini: Et cum dixerit vobis filij vestri: Quae est ista religio? dixeris eis: Victimam transitus Domini est, quando transiit super domos filiorum Israel, in Aegypto percutiens Aegyptios, & domos nostras liberans. Dices: Quomodo cum dicatur Hebraice Phasce, deductum est inde nomen Pascha? vix enim huic nomini cum illo quid videtur esse commune. Respondeo: quod Hebraei dicunt Phasce, Chaldaei more suo addunt ad finem Aleph, & litteram Samech, LXX. Interpretes Graeci passim vertunt in litteram s, & ita factum est nomen Pascha.

Secundo quaeritur, Quot modis in Scripturis nomen Paschae sumatur? Respondeo, primo accipi pro transitu illo Angeli, sed deinde translatum est nomen ad significandum agnum, quem quotannis Iudaei immolabant, & edebant in memoriam illius, quem comederunt eorum patres ad vespertam pridie illius diei, quo Aegyptiorum à se seruitutem depulerunt: ac ita accipitur in his locis Euangelicis: [Vbi vis patrem tibi comedere Pascha] & In qua necesse erat occidi Pascha, & Quando Pascha immolabant: & rursus; vbi Pascha cum Discipulis

meis manducem, & Apostolus: Pascha inquit nostrum immolatus est Christus, quasi diceret; Christus immolatus est tanquam Pascha nostrum, id est, tanquam noster agnus, cuius typus & vmbra fuit vetus ille agniculus Iudaeorum. Deinde accipitur Pascha pro die festo Azymorum. Lucae 2. *In die solemni Pascha*, Luc. 22. *Appropinquabat dies festus Azymorum, qui dicitur Pascha.* Ioan. 12. *Ante die festum Pascha.* Nam vt constat Leuit. 23. Exod. 12. & Numerorum 28. Decimaquarta Luna primi mensis ad vespertam, siue vt Hebraice dicitur, Inter duas vespertas, Phasce Domini erat, hoc est, Agnus immolabatur & comederatur: Deinde, Luna decimaquinta proxime sequenti colebatur dies festus Azymorum. Ex eo die septem alijs diebus azymi panes edebantur, & dies vltimus erat quoque festus. Quo factum est, vt Pascha etiam accipiat pro singulis Azymorum diebus, quasi eos dixeris, Paschales Actum 12. *Erant autem dies Azymorum:* (ac statim subditur) *volens post Pascha producere eum populo, id est, post dies illos Paschales.*

Verum tamen dubiae quaestiones est, An Pascha sumatur interdum pro illis victimis, quae instituto legis offerrebantur singulis illis Azymorum diebus, siue ex ouibus, caprisue, siue ex bobus? Quidam vt Abulensis 2. *Part. Defensorij cap. 8.* existimant aliquando sic sumi Pascha. Deuteronom. 16. *Immolabisque Domino Deo tuo; Phasce de ouibus, & de bobus, in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus:* quod est diceret: immolabis Paschales hostias. Agnus enim qui decimaquarta Luna ad vespertam maclabatur, ex ouibus solum vel capris erat, non bobus, & 2. Paral. cap. 35. dicitur: *Dedit Iosias omni populo in solemnitate Phasce agnos & haedos de gregibus, & reliquias pecoris triginta millia: boues quoque tria millia, quod nihil aliud est, nisi dicere: Dedit omni populo ad Paschales hostias, quae offerri solebant in illis diebus Azymorum: & inferius dicitur: Principes domus Domini dederunt Sacerdotibus ad faciendum Phasce, pecora commixta duo millia sexcenta, & boues trecentos.* Vnde illud Ioan. 18. *Noluerunt (principes Sacerdotum) introire in praetorium, vt non contaminarentur sed vt manducarent Pascha:* non intelligitur, inquit de agno Paschali, quem iam ante comederant, sed, de victimis Paschalibus, quae illo tempore Azymorum offerrebantur, & non nisi à mundis edebantur. Alij vero putant Phasce, siue Pascha, illis in locis non sumi pro victimis, sed pro tempore illo Azymorum, in quo offerrebantur victimae: ita vt cum dicitur Deuteronomo. 16. *Immolabis Phasce de ouibus & de bobus,* intelligi debeat praepositio, In, quae more Hebraeorum plerumque subicitur, tanquam diceret: Immolabis in Phasce, id est, in tempore Paschali Azymorum. Illud item 2. Paral. 35. *Dedit (Iosias) omni populo in solemnitate Phasce.* Intelligitur cum eadem praepositione: scilicet, ad immolandum, & offerendum in Phasce, id est, in tempore Paschali. Ioan. quoque 18. cum dicitur: *Vt non contaminarentur, sed vt manducarent Pascha:* hoc significat, ne manducarent in Paschate, ita vt dicere velit Euangelista: Ne in illo tempore Paschali arcerentur ab esu victimarum, quas eo tempore ex legis praescripto offerre cogebantur.

Tertio quaeritur, An Paschatis obseruatio apud Christianos sit iuris diuini, an solum Canonici? Respondeo: apud veteres Hebraeos dies festus Paschatis colebatur, quia Deus id iusserat, & per Moysen promulgauerat Exod. 12. & Leuit. 23. At vero Pascha apud Christianos tanquam dies festus, & sollemnis seruatur instituto Apostolorum semper in Ecclesia retento. Vnde Paschatis obseruatio est etiam antiquissima, Canone enim 68. Apostolorum sit mentio ieiunij Quadragenarij, quod proxime ante Pascha suscipitur: & Clemens *lib. 8. Constitut. cap. 3.* ait. Constitutionem Apostolicam esse, vt dies Dominicae resurrectionis tanquam sacer & festus honoretur. Porro apud Iudaeos Pascha colebatur ob memoriam beneficij diuinitus accepti, quo fuere à seruitute quam diu in Aegypto sustinuerant, liberati. Nunc vero in Ecclesia colitur Pascha tanquam signum Domini-

Mar. 14
Luc. 22
1. Cor.
15.

Tartul.
cont. 1.
dos 1.
10. Na.
ciana.
Ora. 2.
de Pa.
scha.
Iren. li.
4. con.
tra Ha.
ref. ca.
pit. 23.
Exo. 12.
Exo. 14.

Matth.
23. &
16. &
Mar. 16
Luc. 22